

NATUR- OG MILJØKLAGENÆVNET

Rentemestervej 8
2400 København NV
Telefon: 72 54 10 00
nmkn@nmkn.dk
www.nmkn.dk

14. oktober 2014 • J.nr.: NMK-31-01195 • Ref.: LEVES

AFGØRELSE

i sag om etablering af en sø i Skals Ådal i Viborg Kommune

Natur- og Miljøklagenævnet har truffet afgørelse efter planlovens¹ § 58, stk. 1, nr. 1, jf. § 35, stk. 1 (landzone).

Natur- og Miljøklagenævnet stadfæster Viborg Kommunes afgørelse af 2. december 2013 om landzonetilladelse til etablering af en sø på 1.200 m² på matr. nr. 26f Løvel By, Løvel, der udgør en del af landbrugsejendommen uden beboelse matr. nr. 3ag Skringstrup By, Skals m.fl., Lyngvej 6S, 8832 Skals.

Tilladelsen bortfalder, hvis den ikke er udnyttet inden 3 år efter, at den er meddelt, eller ikke har været udnyttet i 3 på hinanden følgende år, jf. planlovens § 56, stk. 1.

Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse er endelig og kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed, jf. § 17 i lov om Natur- og Miljøklagenævnet². Eventuel retssag til prøvelse af afgørelsen skal være anlagt inden 6 måneder, jf. planlovens § 62.

Afgørelsen er truffet af nævnet, jf. § 5, stk. 1, i lov om Natur- og Miljøklagenævnet.

¹ Lovbekendtgørelse nr. 587 af 27. maj 2013 af lov om planlægning med senere ændringer

² Lovbekendtgørelse nr. 736 af 14. juni 2013 om Natur- og Miljøklagenævnet med senere ændringer

Klagen til Natur- og Miljøklagenævnet

Afgørelsen er påklaget til Natur- og Miljøklagenævnet af en omboende.

Klager har primært gjort gældende, at det ansøgte ødelægger naturen, og at ødelæggelsen sker som følge af ansøgers ønske om en sø til eget formål. Klager har henvist til, at arealet ligger inden for et EF-habitatområde. Dertil har klager anført, at Viborg Kommune et sted i landzonetilladelsen har anført, at den ansøgte sø ikke er et kunstigt anlæg, og senere modsætningsvis har betegnet søen som et kunstigt anlæg.

Sagens oplysninger

Ejendommen, der er noteret som en landbrugsejendom uden beboelse i Geodatastyrelsens matrikelregister, er på ca. 30,2 ha og ligger i landzone.

Ejeren af ejendommen har den 9. oktober 2013 søgt Viborg Kommune om landzonetilladelse til at etablere en sø på 1.200 m² på matr. nr. 26f Løvel By, Løvel, der udgør en selvstændig lod af ovennævnte ejendom.

Om arealet, hvor søen ønskes etableret, er anført, at det drives landbrugsmæssigt, og at der er tale om god landbrugsjord i omdrift.

Søen ønskes udformet som en lavvandet sø med en vanddybde på maksimalt 1 m i midten, hvorfra søens bund stiger jævnt ind til bredden. Søen ønskes etableret uden tilløb til eller afløb fra søen. Den opgravede jord agtes udjævnet på de omkringliggende markarealer.

Om vandstanden er anført, at den forventes at være svingende over året, og at det ikke kan afvises, at søen vil tørre ud i tørre somre. Der agtes ikke udsat ænder, fisk eller krebs i søen.

Baggrunden for ansøgningen er et ønske om at forbedre ejendommens naturværdier som et led i ejendommens naturplan.

Ansøger har oplyst, at han gennem mange år har lavet naturtiltag på ejendommen med det formål at forbedre naturværdierne, herunder øge artsvariationen af planter og dyr. Ifølge ansøger er der konstateret en øgning i både artsvariation og antal af dyr og planter i takt med, at ansøger har foretaget forbedring af levevilkår. Ansøger har bemærket, at netop etablering af søer – som den ansøgte type – betyder øget insektliv og stor fremgang i antallet af padder og vadefugle.

Ansøger finder, at den ansøgte sø med en størrelse på 1.200 m² og med dyrknings-, gødnings- og sprøjtefri bræmme på 12 m vil medvirke til at give naturen et løft.

Området og planlægningsmæssige udpegninger

Det areal, hvor søen ønskes etableret, ligger i Skals Ådal mellem byerne Skals og Løvel. Arealet ligger knap 4 km fra udløbet til Hjarbæk Fjord, dvs. i den nedre del af ådalen. Arealet ligger ca. 1 km sydøst for Skals Å og uden for åbeskyttelseslinjen.

I den del af Skals Ådal, hvor søen ønskes etableret – dvs. den nedre del af ådalen – er der ifølge vejledende kortmateriale spredte engarealer, mindre mosearealer og søer der er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3. Arealerne ligger spredt i den brede ådal mellem dyrkede marker. Arealet,

hvor søen ønskes etableret, er ikke omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3. Området er dertil præget af en del retlinjede afvandingsgrøfter. Den nedre del af ådalen er – sammenlignet med ådalens øvre del – hovedsageligt præget af dyrkede arealer i omdrift. I den øvre del af ådalen er der flere mose- og engarealer.

Viborg Kommune har anført, at der ifølge kort fra 1800- og 1900-tallet ikke har været mosehuller eller lignende på det areal, hvor søen ønskes etableret. Kommunen har også anført, at der er to beskyttede søer/vandhuller inden for 500 m fra det areal, hvor søen ønskes etableret, og at der er ca. 7 beskyttede søer/vandhuller inden for en afstand af 1 km.

Arealet, hvor søen ønskes etableret, ligger inden for Natura 2000-område nr. 30, Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal. Om Skals Ådal fremgår af Natura 2000-planen³, at den er en af landets bredeste. Det fremgår videre, at ådalen nedstrøms ved Hjarbæk Fjord er ret kulturpåvirket, da hovedparten af arealerne i en eller anden form er under landbrugsdrift. Det fremgår også, at ådalen indeholder mange gamle tørvegravningsarealer. I ådalens øvre dele findes endvidere artsrige ekstremrigkær og kildevæld med sjældne arter.

Arealet ligger ifølge Viborg Kommuneplan 2013-2025 inden for et område, der er udpeget som *naturområde* og *værdifuldt landskab*. Ifølge kommuneplanens retningslinjer for naturområder og værdifulde landskaber, må anlægsarbejde ikke tillades i områderne, hvis det indebærer en forringelse af de naturmæssige/landskabelige værdier, der ligger til grund for udpegningen. Kommunen har anført, at udpegningsgrundlaget for Skals Ådal er en dal med bred bund og stejle sider.

Landzonetilladelse

Viborg Kommune har den 2. december 2013 meddelt landzonetilladelse til det ansøgte med den forudsætning, at søen placeres og udformes som ansøgt.

Landzonetilladelsen er meddelt på følgende vilkår:

- Søen skal anlægges med bugtede kanter, og bredzonen skal være flad (hældning ca. 1:5)
- Der skal være mindst 5 m bred udyrket bræmme mod dyrkede arealer omkring søen.

Viborg Kommune har stillet ovennævnte vilkår for at sikre en for søen så vidt muligt naturlig udformning og god naturmæssig kvalitet.

Viborg Kommune har henvist til vejledningen til planloven⁴, og at det heraf fremgår, at en hensigtsmæssigt anlagt sø kan blive et værdifuldt indslag i landskabet, men at det skal vurderes, om en tilladelse til en ny sø det ansøgte sted vil være i strid med planlægningen, herunder særligt natur- og kulturhistoriske interesser. Kommunen har videre henvist til, at der desuden ifølge vejledningen bør udvises betydelig tilbageholdenhed, hvor søen ønskes etableret i ådale eller langs åer med særlige beskyttelseshensyn.

Viborg Kommune har vurderet, at der på arealet, hvor søen ønskes etableret, ikke er udpegningsgrundlag for EF-habitatområdet. Kommunen har anført, at søen ikke vurderes at have en væsentlig effekt på udpegningsgrundlaget for EF-habitatområdet.

³ <http://naturstyrelsen.dk/media/nst/68768/030Plan.pdf>

⁴ Vejledning om landzoneadministration, Miljøministeriet oktober 2002

Viborg Kommune har også vurderet, at søen kun får marginal betydning for insekter og padder i området, idet der allerede er andre småsøer i området. Endelig har kommunen vurderet, at der er padder som f.eks. skrubtudser samt spidssnudet og butsnudet frø i de eksisterende søer, men at endnu en sø ikke vil ændre bevaringsstatus væsentligt for disse arter.

Viborg Kommune har dertil anført, at der efter kommunens praksis normalt meddeles tilladelse til søer, som ønskes etableret uden for beskyttet natur, uden for ådale, uden for værdifuldt natur/landskab, på tidligere markjord. Begrundelsen er, at en sø anlagt hensigtsmæssigt efter sædvanlige vilkår vil være et værdifuldt indslag i landbrugslandskabet, og det vil bl.a. forbedre levevilkår for områdets fugle, insekter, padder m.m.

Viborg Kommune har vurderet, at det taler imod at give tilladelse til søen, at den ønskes i et naturområde og værdifuldt landskab, som består af Skals Ådal med kultureng. Kommunen har vurderet, at søen ikke indebærer nogen forbedring af de landskabelige, kulturhistoriske eller almene rekreative værdier, men at den på den anden side heller ikke vil fremstå som et kunstigt anlæg i ådalen. For søen taler, at søen kan forbedre forholdene for noget dyre- og planteliv i forhold til den nuværende tilstand af arealet.

Viborg Kommune har efter en samlet afvejning besluttet at meddele tilladelse til den ansøgte sø. Kommunen har lagt vægt på, at en ny sø i ådalen vil fremstå naturligt og ikke være et kunstigt anlæg.

Natur- og Miljøklagenævnets bemærkninger og afgørelse

I sagens behandling har deltaget Natur- og Miljøklagenævnets 10 medlemmer: Nina Herskind (formand), Ole Pilgaard Andersen, Martin Glerup, Leif Hermann, Per Larsen, Marion Pedersen, Marianne Højgaard Pedersen, Peter Thyssen, Jens Vibjerg og Henrik Waaben.

Habitatbekendtgørelsen

Efter EU-habitatdirektivet må myndighederne ikke give tilladelser til projekter, der forringer dyre- og plantelivet i Natura 2000-områder, eller beskadiger og ødelægger levestederne for en række særlig beskyttede dyrearter (bilag 4-arter). Formålet er at sikre og beskytte disse særlige naturtyper og nationalt karakteristiske dyrearter.

Efter habitatbekendtgørelsens⁵ § 7 skal der, før der kan meddeles tilladelse efter planlovens § 35, stk. 1, foretages en væsentlighedsvurdering (screening) af, om projektet i sig selv eller i forbindelse med andre planer og projekter kan påvirke et Natura 2000-område væsentligt.

Det fremgår af habitatbekendtgørelsens § 11, stk. 1, at der ved administration af bestemmelserne i § 8, stk. 1, nr. 3, ikke kan gives tilladelse efter planlovens § 35, hvis det ansøgte kan beskadige eller ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er optaget i habitatdirektivets bilag IV, litra a), eller ødelægge de plantearter, som er optaget i habitatdirektivets bilag IV, litra b) i alle livsstadier. Vurderingen skal fremgå af de afgørelser, der bliver truffet efter bestemmelserne i habitatbekendtgørelsens §§ 8-9, jf. § 11, stk. 3.

⁵ Bekendtgørelse nr. 408 af 1. maj 2007 om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter

Planloven

Efter planlovens § 35, stk. 1, må der ikke i landzone ske ændring i anvendelsen af ubebyggede arealer uden kommunens tilladelse.

Etablering af en kunstig sø betragtes som en ændret anvendelse som kræver landzonetilladelse, medmindre søen er erhvervsmæssigt nødvendig som led i ejendommens udnyttelse som landbrugs-ejendom.

I den konkrete sag træffes afgørelsen efter en samlet vurdering af det ansøgte set i forhold til de hensyn, som ifølge lovens forarbejder skal varetages ved administrationen af landzonebestemmelserne. I vurderingen indgår desuden overvejelser om, hvilken betydning afgørelsen kan få for fremtidige lignende sager.

Efter Natur- og Miljøklagenævnets praksis kan etablering af søer i landzone i almindelighed tillades på nærmere angivne vilkår, som sikrer de hensyn, der skal varetages i medfør af planlovens landzonebestemmelser, herunder hensynet til at forbedre natur- og landskabsværdierne i det pågældende område.

Af vejledningen til planloven⁶ fremgår bl.a., at hensigtsmæssigt anlagte søer kan blive et værdifuldt indslag i landskabet. Ved afgørelsen af, om der bør meddeles tilladelse til etablering af en sø, skal der imidlertid lægges vægt på, om søen vil være i strid med planlægningen for området, herunder særligt beskyttelsen af natur- og kulturhistoriske interesser.

Ifølge vejledningen bør der udvises betydelig tilbageholdenhed, hvor søer ønskes etableret i store sammenhængende vådområder, i ådale eller langs åer med særlige beskyttelseshensyn. Etableringen af søer vil endvidere ofte være omfattet af naturbeskyttelsesloven som følge af beliggenhed nær ved åer, vådområder m.v.

Et flertal på 7 af Natur- og Miljøklagenævnets medlemmer finder efter en samlet vurdering, at der i den aktuelle sag kan meddeles tilladelse til den ansøgte sø, uanset at der efter nævnets praksis normalt udvises betydelig tilbageholdenhed med at tillade etablering af søer i bl.a. ådale. Nævnet har efter en konkret vurdering bl.a. lagt særlig vægt på, at søen ønskes etableret i en vis afstand fra Skals Å, hvor ådalen er bred, og at søen ønskes etableret uden for åbeskyttelseslinjen. Nævnet har også lagt vægt på, at søen ønskes etableret i et område, som er præget af kulturpåvirkning og arealer i landbrugsmæssig omdrift. Det har også haft betydning for nævnets vurdering, at arealet, hvor søen ønskes etableret og arealer i umiddelbar tilknytning hertil, ikke er beskyttet naturtype.

Flertallet finder desuden, at etablering af en sø med en placering som tilladt ikke vil indebære en væsentlig negativ landskabelig påvirkning, bl.a. henset til at der i forvejen findes andre mindre søer i området.

Endelig finder flertallet ikke grundlag for at tilsidesætte Viborg Kommunes vurdering af, at det ansøgte ikke er i strid med habitatbekendtgørelsen.

⁶ Vejledning om landzoneadministration, Miljøministeriet oktober 2002

Et mindretal på 3 af Natur- og Miljøklagenævnets medlemmer (Leif Hermann, Peter Thyssen og Henrik Waaben) finder ikke, at der bør meddeles tilladelse til den ansøgte sø og har lagt vægt på, at søen ønskes etableret i Skals Ådal, og at der ifølge forsigtighedsprincippet bør udvises betydelig tilbageholdenhed, hvor søer ønskes etableret i bl.a. ådale.

På den baggrund og i overensstemmelse med flertallets stemmeafgivelse stadfæster Natur- og Miljøklagenævnet Viborg Kommunes afgørelse af 2. december 2013 om landzonetilladelse til etablering af en sø på 1.200 m² på matr. nr. 26f Løvel By, Løvel, der udgør en del af landbrugsejendommen uden beboelse matr. nr. 3ag Skringstrup By, Skals m.fl., Lyngvej 6S, 8832 Skals.

På nævnets vegne

Lene Vestermann
Fuldmægtig

Afgørelsen er sendt pr. e-mail til:

- Leif Gade, Lyngvej 19, 8832 Skals, leifgade19@gmail.com
- Per Vorre, Møllevej 2, 8830 Tjele, per-vorre@live.dk
- Viborg Kommune, Teknik og Miljø - Byggeri, att.: Birgit Balle, sagsnr.: 13/85831, viborg@viborg.dk og cc: bkb@viborg.dk